

CHRISTIAN MOREH¹

AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁGBA IRÁNYULÓ MAGYARORSZÁGI ELVÁNDORLÁS A MAGYAR ÉS A BRIT MIGRÁCIÓS RENDSZEREK ÁTALAKULÁSÁNAK TÜKRÉBEN²

Az Európai Unió egyik meghatározó sajátossága az a hatás, amely a tagállamok migrációs rendszereit jelentősen átalakítja. E hatás jellege, illetve az átalakulás mértéke a mindenkor adott tagállam történelmi, gazdasági és népességföldrajzi jellemzőitől függ. Tanulmányom az Európai Unió tagság népességmozgásokra gyakorolt hatását vizsgálja a magyar és a brit migrációs rendszerek alakulásának keresztmetszetében.

Egy migrációs rendszer egy adott ország elvándorlási és bevándorlási folyamatainak, illetve az azokat meghatározó társadalomtörténelmi és gazdasági okok valamint geopolitikai kapcsolatrendszerek összessége. Ezek beható elemzésére azonban nem vállalkozhatunk, így főként olyan népességstatisztikai áttekintésre szorítkozunk, amely a vizsgált kérdésre felszíni és átfogó választ nyújthat.

Először a magyarországi elvándorlás jellemvonásait igyekszem meghatározni a magyar migrációs rendszerben. Mindenekelőtt kimutatom, hogy az Egyesült Királyságba (EK) irányuló elvándorlás kiemelkedő szerepet játszott a magyar migrációs rendszer átalakulásában az uniós csatlakozás után.

Ezt követően a jelenséget a brit bevándorlási folyamatok keretében veszem szemügyre. Nemcsak az Európai Unió 2004-ben kezdődött kelet-európai bővítésének a brit migrációs rendszer átalakulására tett hatását vizsgálom, hanem rámutatok az EU-ból való 2016-os kilépési döntést eredményező népszavazással való összefüggésére is, és rávilágítok azokra a lehetséges hatásokra, amelyeket a Brexit a magyarok Egyesült Királyságba irányuló migrációjára gyakorolhat.

¹ Dr. Christian Moreh tudományos munkatárs, Centre for Population Change, University of Southampton

² Az Országos Kriminológiai Intézetben 2017. április 26-án „Magyarországról az EU más országaiba irányuló munkaerő-migráció okai, tendenciái és hatásai a társadalmi biztonságra” címmel megrendezett ügyész-továbbképzéssel egybekötött konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

A magyar migrációs rendszer jellemzői és átalakulása

A magyar migrációs rendszer egyik fő sajátossága az 1989-es politikai-gazdasági rendszer-változást követő első két évtizedben a magyarok viszonylagos immobilitása volt, különösen régióbeli szomszédjaikhoz képest.³ Ennek okai nemcsak az ország viszonylagos gazdasági fejlettségében, hanem az elvándorlás és bevándorlás egyensúlyának a sajátosságaiban is keresendők.

Az 1980-as évek végén Magyarország majdnem váratlanul vált migrációs tranzit- és célországá, miközben saját polgárainak mozgásszabadsága fokozatosan bővült.⁴ Már az 1967–1983 közötti vendégmunkaprogram keretében 40 000 magyar dolgozhatott kétéves munkaszerződéssel Kelet-Németországban, és az 1980-as évek elején kötött államközi egyezmény alapján évente 2500 magyar dolgozhatott Nyugat-Németországban alvállalkozóként tevékenykedő magyar vállalatok alkalmazottjaként. Ez a lehetőség közvetlenül 1990 után előbb 5000, majd 10 000 főre bővült.⁵

Ezzel egy időben a szomszédos országok irányából – főleg Románia magyarlakta régióiból – folyamatos bevándorlás zajlott, többnyire jogilag szabályozott keretek között. 1989 végére a statisztikák 36 000 törvénytelenül tartózkodó román állampolgárt is számon tartottak, míg 1987–1991 között a hatóságok további 54 000 menedékkérelmet is feldolgoztak.⁶

Az elkövetkező évtizedben a bevándorlás stabilizálódott, majdnem 210 000 bevándorló felvette a magyar állampolgárságot is.⁷

E korai folyamatok kétségkívül befolyásoló tényezőkként hatottak a későbbi migrációs folyamatokra. A 90-es évek folyamán kialakultak a térben is jól látható „emberpiacok”,⁸

3 FOX, J.: *Előszó*. In: Hárs Á. – Tóth J. (szerk.) *Változó migráció – változó környezet*, MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2010. 7–14.

4 SZOKE L.: *Hungarian Perspectives on Emigration and Immigration in the New European Architecture*. *International Migration Review* 26(2) 1992. 305–23.

5 BÖRÖCZ J.: *Dual Dependency and the Informalization of External Linkages*. *Research in Social Movements, Conflicts and Change* 14. 1992. 189–209.

6 SZOKE (1992)

7 KOVÁCS M. M. – TÓTH J.: *Kin-state responsibility and ethnic citizenship: The Hungarian case*. In: Bauböck R. – Perchinig B. – Sievers W. (szerk.): *Citizenship Policies in the New Europe: Expanded and Updated Edition*, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2010. 151–76.

8 SIK E.: *Slave Market' in Moscow Square*. *Sociological Review* (1), 1999. 115–29.

és megjelent a köztudatban a „vendégmunkás” etnikai színezetű és megvetett alakja.⁹ Ez a „migrációt aláásó mechanizmusként”¹⁰ is működhetett volna, de a szakirodalom a gazdasági „push/pull” okokat tekintve az új évezred elején több ösztönzőt vélt felfedezni a bevándorlás, mintsem az elvándorlás irányában¹¹. Ugyanakkor a rendszerváltás előtti és az azt közvetlenül követő németországi munkatapasztalatok, jóllehet szűken szabályozott keretben zajlottak, hozzájárulhattak azon tapasztalati tőke kialakulásához, mely később elősegíthette a különféle jogi formákban megvalósuló kivándorlást.

A magyar migrációs rendszeren még jóval az Európai Unió csatlakozást követően is – amint a brit példán később szemléltetjük – a szomszédos országokhoz képest, illetve a gazdasági szempontok figyelembevételével, a vártnál alacsonyabb elvándorlási ráta mutatkozott.¹² Mégis fennmaradt a kérdés, hogy Magyarország továbbra is bevándorló országnak tekinthető-e.¹³

Mára azonban az Európai Unió más államaiba irányuló elvándorlás távolról sem ismeretlen a magyar társadalom számára. Az elérhető tükörstatisztikák alapján 423 000 körülire becsülhetjük a 2016-ban az Európai Unió többi tagállamában élő magyar állampolgárok számát. A fő célországok közül Németország, az Egyesült Királyság és Ausztria emelkedik ki, e három országban tömörül a magyar migránsok mintegy 75%-a: 171 154 fő Németországban, 83 713 az Egyesült Királyságban és 63 341 fő Ausztriában (1. ábra).

Németország és Ausztria a magyarországi elvándorlás hagyományos célországai, mind földrajzi mind történelmi-kulturális okokból. Bár az említett statisztikák a legalább egy évet folyamatosan ott tartózkodó bevándorlók számát mérik, a két közép-európai ország számos rövidtávú magyar munkavállalót is vonz. Az Egyesült Királyság Magyarország uniós

9 FOX, J.: *National identities on the move: Transylvanian Hungarian labour migrants in Hungary*. Journal of Ethnic and Migration Studies 29(3). 2003. 449–466.

10 L. DE HAAS, H.: *The Internal Dynamics of Migration Processes: A Theoretical Inquiry*. Journal of Ethnic and Migration Studies 36(10). 2010. 1587–1617.

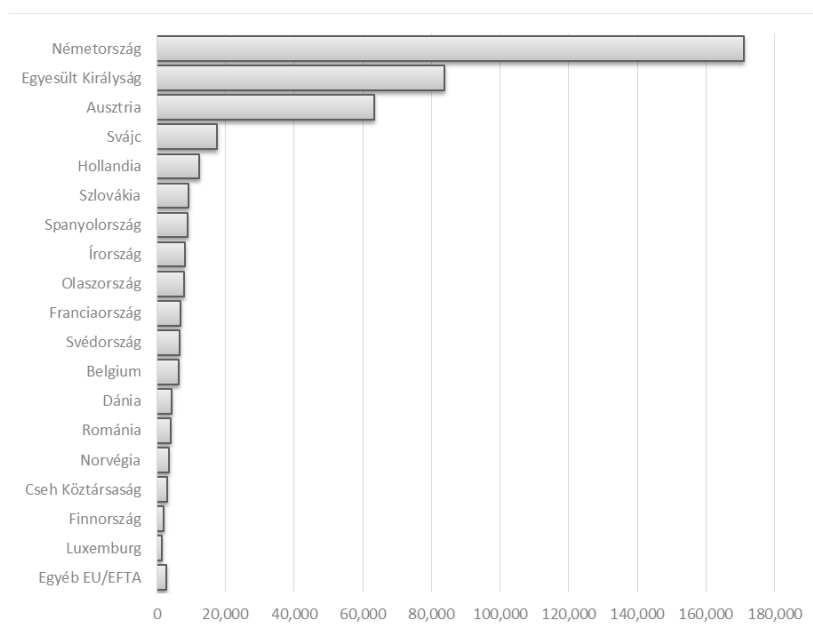
11 HÁRS Á.: *Hungarian emigration and immigration perspectives – some economic considerations*. South-East Europe Review (1). 2001. 111–130.

12 FOX, J. (2010); MOREH, C.: „A Decade of Membership: Hungarian Post-Accession Mobility to the United Kingdom”. Central and Eastern European Migration Review 3 (2) 2014. 79–104.

13 GÖDRI Irén – SOLTÉSZ Béla – BODACZ-NAGY Boróka: *Immigration or emigration country? Migration trends and their socio-economic background in Hungary: A longer-term historical perspective*. Working Papers on Population, Family and Welfare No. 19. Hungarian Demographic Research Institute, Budapest, 2014. <http://www.demografia.hu/en/>

csatlakozását követően vált kiemelkedő célponttá, miután a szigetország azonnal megnyitotta munkaerőpiacát a 2004-ben csatlakozó országok polgárai számára, tehát nem élt az uniós jog által nyújtott, a munkaerő-beáramlás hétéves átmeneti korlátozására irányuló lehetőséggel.¹⁴ Ezzel szemben Németország és Ausztria 2011-ig fenntartotta a Magyarországról érkező munkaerő-bevándorlás korlátozását.¹⁵

1. ábra: Magyar állampolgárságú lakosság az EU/EFTA tagállamaiban, 2016

Forrás: saját szerkesztés Eurostat adatok alapján [migr_pop1ctz]; a Spanyolországra vonatkozó adatok az INE adatbázisából származnak

A 2004-es EU-csatlakozás előtt Németországban körülbelül 55 000 magyar állampolgár élt, Ausztriában 14 000, az Egyesült Királyságban (EK) pedig 6000. A magyar bevándorlás éves szintje – az adat az egy évnél rövidebb ám nem turisztikai célú mozgásokat is tartal-

14 BAHNA, M.: *Predictions of migration from the new member states after their accession into the European Union: Successes and failures*. International Migration Review, 42(4) 2008. 844–860.

15 FÖLDHÁZI E.: *Az osztrák és a német munkaerőpiac megnyitásának várható hatása Magyarország népességének alakulására 2011–2030 között*. Demográfia 54(4) 2011. 213–35.

mazza – 15 000 fő volt Németország esetében, 2700 Ausztria irányába, és alig 760 fő az EK-ba.

Az EK-irányú éves migrációs áramlás ugyanakkor 2005-re meghaladta az ausztriai, majd 2008-ban az Egyesült Királyságban élő magyarok száma is fölülmúlta az Ausztriában élőkéét.

Az uniós csatlakozást követő hét évben a németországi bevándorlás szintje folyamatosan emelkedett ugyan, azonban a tartósan ott élő magyar lakosság kevésbé gyarapodik.

A 2011-es munkaerőpiaci nyitást követően a Németországba és Ausztriába irányuló migráció újból felerősödött, ahogy az EK irányú elvándorlás is.

Tehát a 2010 után erősödő elvándorlás okai csak részben keresendők a hagyományos célországok könnyebb elérhetőségében: más, a kibocsátó országban keresendő push tényezők is szerepet játszottak.¹⁶

Németország továbbra is a magyar migráció fő célországa maradt, mind a rövidtávú ingázó migráció, mind pedig a hosszabb távú elvándorlás esetében. Ezeket a változásokat követi nyomon a 2. ábra: az oszlopok a három befogadó országban „letelepedett” (azaz a hivatalos meghatározás szerint az egy évnél régebb óta „tartósan ott élő”) magyar állampolgárságú lakosság számát mutatják a 2002–2016 között években a jobboldali tengelyen, míg a vonaldiagram a bal tengelyen mért éves bevándorlást (é.b) mutatja (l. a 2. ábrát).

Az EU-s csatlakozást követő magyar elvándorlás a nagyságrendek alapján tehát két kor-szakra bontható.

A 3. ábra tanúsága szerint a 2004–2010 közötti időszakban az EK a fő tartós elvándorlási célországgá vált. Több mint 75 000 magyar állampolgár érkezett az Egyesült Királyságba munkavállalási céllal, 47%-uk hosszútávon is a célországban maradt (35 332 fő).

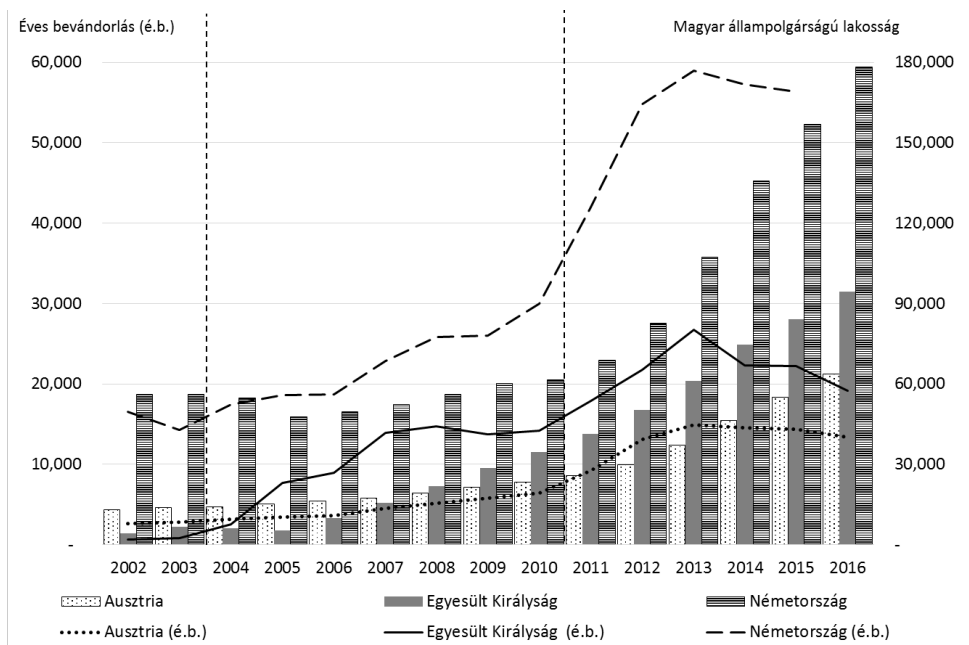
Ausztria feleannyi magyar állampolgárt vonzott (28 813 fő), enyhén mérsékeltebb tartós vándorlási rátával (40%). Ezzel szemben a Németországba vándorló majdnem 160 000 magyar állampolgár mindössze 9%-a (14 178 fő) telepedett le hosszútávon.

A 2011-es munkaerőpiaci nyitás után azonban a németországi tartós migrációs ráta 41%-ra emelkedett, és a majdnem 270 000 magyar migráns közül 109 329 telepedett le hosszútávon.

Az ausztriai elvándorlás ugyancsak szilárdabbá vált, mindössze 66 183 magyar migráns 57%-a maradt Ausztriában hosszútávon (37 923 fő) (l. a 3. ábrát).

16 L. például: MOREH, C.: *A Decade of Membership: Hungarian Post-Accession Mobility to the United Kingdom*. *Central and Eastern European Migration Review* 3 (2) 2014. 79–104.

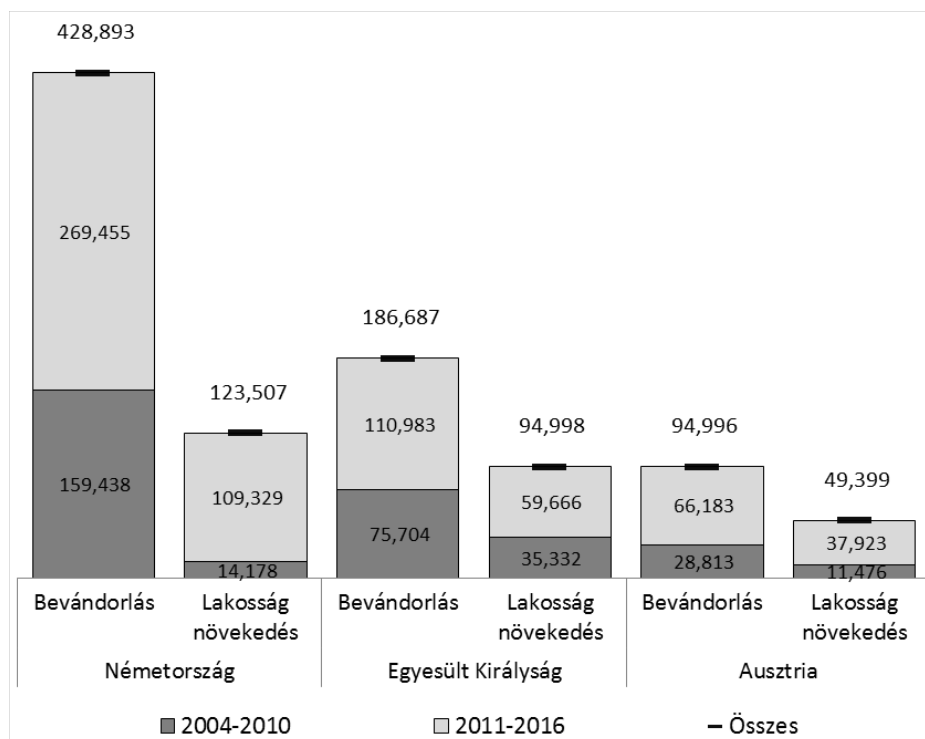
2. ábra: A magyar bevándorlás alakulása Ausztria, Németország és az Egyesült Királyság irányában (2002–2016)

Forrás: saját szerkesztés az Office for National Statistics (UK), Department for Work and Pensions (UK), Destatis (DE) és a Statistik Austria (AT) adatai alapján.

Megjegyzés: a függőleges vonalak a brit (2004), valamint a német és osztrák (2011) munkaerőpiacok megnyitásának évét jelzik.

3. ábra: A magyar migráció növekedése Ausztriában, Németországban és az Egyesült Királyságban (2004–2016)

Forrás: saját szerkesztés az Office for National Statistics (UK), Department for Work and Pensions (UK), Destatis (DE) és a Statistik Austria (AT) adatai alapján.

A tartós elvándorlás és letelepedés kérdésköre a migrációkutatók és a migrációpolitikai szakemberek számára egyaránt érdekfeszítő. Amint a fenti adatokból is kitűnik, az uniós csatlakozásnak a magyarok migrációjára gyakorolt hatása annyiban érdekes, hogy az nem is annyira a mozgások mértékére volt kihatással, mint inkább az elvándorlás tartamára és a folyamatok szilárdságára.

Az EU-n belüli szabad mozgás a szakirodalomban egyik leggyakrabban említett sajátossága a vándorlások „folyékony”, „körkörös” volta.¹⁷ Ezzel szemben a magyar elvándorlás

17 BLACK, R. (szerk.): *A continent moving west? EU enlargement and labour migration from Central and Eastern Europe*. Amsterdam University Press, Amsterdam, 2010.

esetében azt látjuk, hogy míg a „hagyományos” célországokba irányuló ideiglenes mozgás mértéke az adott országok munkaerő-piacihoz való korlátozott hozzáférés éveiben is számottevő, a szabadon hozzáférhető „új” célországba irányuló migráció főként tartóssága által emelkedik ki. Mi több, a magyarországi elvándorlási folyamatok felerősödése (2011) utáni időszakban nemcsak az újonnan hozzáférhető országok esetében, hanem az EK-irányú elvándorlás is szilárdabbá válik. A majdnem 111 000 magyar migráns mintegy 54%-a maradt az EK-ban hosszútávon.

A következőkben az Egyesült Királyságba irányuló magyar migrációt közelebbről vizsgáljuk, arra keresve a választ, hogy fenti statisztikákból kiolvasható trendeken túl milyen mértékben tekinthető a magyar állampolgárok elvándorlása állandónak, illetve milyen irányban befolyásolhatja a Brexit az Egyesült Királyságban élő magyar lakosság állandó letelepedési illetve hazatelepedési (vagy továbbvándorlási) terveit.

A brit migrációs rendszer átalakulása és jellemzői

Az Unió 2004-es keleti kibővülésének idején az Egyesült Királyságot összetett migrációs rendszer jellemezte, melynek mozgatórugói az ipari forradalom és a gyarmati múlt évszázados történelmébe nyúlnak vissza. A korai urbanizáció teremtette belső mobilitás egybekapcsolódott a gyarmatok irányába való elvándorlással, melyet a 20. század folyamán visszavándorlási és új „posztkoloniális” bevándorlási folyamatok követtek.¹⁸ A viszonylag nyitott állampolgárság-politika az évszázad végére egy „multikulturális nemzet” létrejöttét eredményezte (Hansen 2000), míg az Egyesült Királyság saját 1973-as EU-s csatlakozása újabb elvándorlási – ezúttal főként „életstílus” avagy „nyugdíjazási” migrációként leírt – mozgásokat tett lehetővé dél-európai országok irányába.¹⁹

Két hónappal a 2004. májusi EU-bővülés előtt a külföldön született lakosság öt legnépesebb csoportját az indiai, írországi, pakisztáni, németországi és bangladesi születésűek képezték. Ezek – az írországi születésűeket leszámítva – kétharmada rendelkezett brit állampolgársággal. A külföldi állampolgárságú lakosság listáját pedig Írország, India, USA, Dél-Afrika és Olaszország polgárai vezették.

A később csatlakozó kelet-európai országok állampolgárai közül a lengyelek voltak a leg-

18 POOLEY, C. G. – TURNBULL, J.: *Migration and mobility in Britain since the eighteenth century*. UCL Press, London, 1998.

19 KING, R. – WARNES, A. M. – WILLIAMS, A. M.: *Sunset lives: British retirement migration to the Mediterranean*. Berg, Oxford, 2000.

számosabbak (a 20-ik legnagyobb külföldi állampolgárságú népcsoport), valamint a csehek (41.), litvánok (42.), magyarok (55.) és románok (59.) tűntek fel a hatvan legszámtöbb népcsoport listáján, jóllehet az utóbbi négyhez tartozók száma összesen nem haladta meg a negyvenezer főt.

Másfél évvel az EU-bővítés után (2006 januárjában) azonban a lengyel állampolgárságúak már a harmadik legnagyobb külföldi népcsoportot képezték. Az új EU-tagállamok polgárai közül pedig a szlovákok és a lettek is felléptek a hatvan legnépesebb csoport közé, miközben a magyarok csak 75-ikként tűntek fel.

2017. januárban a lengyelek már a legszámasabb népcsoportot képezték mind a külföldi állampolgárságúak, mind a külföldi születésűek körében. Emellett a románok is beléptek az öt fő népcsoport közé mindkét alcsoportban.

A több mint 90 000 egyesült királysági magyar állampolgár mára a tizenhetedik legnépesebb csoport, az „új” EU tagállamok polgárai közül pedig a hatodikak (ONS 2017).

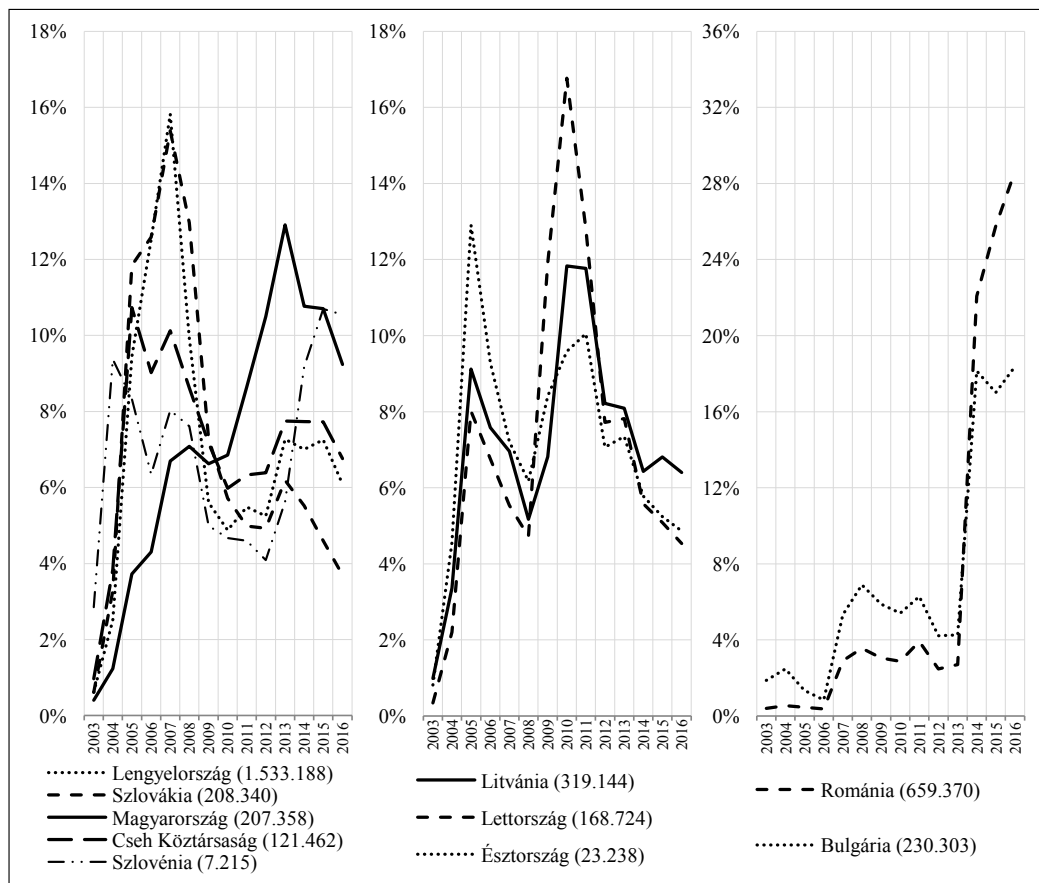
E statisztikai adatok két szempontból is fontosak: egyrészt a magyar mobilitás viszonylagosan késő beindulását jelzik, másrészt a brit migrációs rendszernek az elmúlt tíz év folyamán bekövetkezett radikális átalakulására mutatnak. Utóbbi a 2016-os EU-tagságról szóló népszavazás kimenetelét is befolyásolta, és kihatással lesz a kialakulóban lévő új migrációs időszakra, benne a jelenleg ott élő magyar állampolgárok életére is.

Ahogy a 2. ábra mutatja, a magyarok kivándorlása az Egyesült Királyságba 2013-ban csúcsosodott ki, némileg eltérően a többi közép-kelet európai országból való bevándorlás mintázatától.

A 4. ábra a 2003 és 2017 januárja között kibocsátott társadalombiztosítási számok – jelenleg a gazdasági célú bevándorlás legjobb mutatója – összességét ábrázolja, illetve azok éves százalékos bontását. Mint látható, ebben az időszakban összesen 207 358 magyar állampolgár vándorolt az Egyesült Királyságba gazdasági céllal, 45%-uk 2012–2015 folyamán. Ehhez képest a szomszédos közép-kelet európai országokból való bevándorlás zöme 2004–2008 alatt zajlott le, még a gazdasági világválság kirobbanása előtt.

A balti országokat némi eltolódással, ám annál súlyosabban érintő gazdasági válság következtében az e régióból érkező migráció 2010–2011-ben érte el csúcspontját, míg a 2007-ben uniós polgárokká váló, ám munkaerő-piaci hozzáférésük hétéves átmeneti korlátozásának kitett román és bolgár munkavállalók száma 2014 után csúcsosodott ki a társadalombiztosítási statisztikákban(4. ábra).

4. ábra: A közép-kelet európai bevándorlás mintázatai

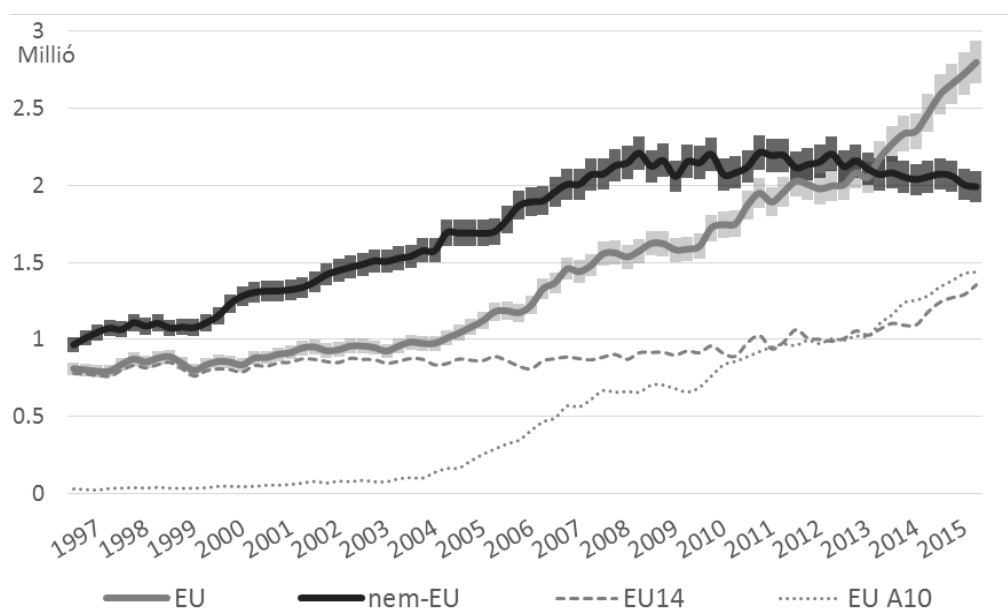
Forrás: saját szerkesztés a Department for Work and Pensions adatai alapján

A 2012 utáni pár év egyben a brit migrációs rendszer egészének átalakulását is jelentette. Ezt az átalakulást jól szemlélteti az 5. ábra, ahol látható, amint az EU tagállamaiból származó bevándorlók lekörözik a nem-EU-s állampolgársággal rendelkező külföldi lakosságot. Ennek az átalakulásnak nem csak statisztikai lenyomata van, hanem a brit lakosság mindennapjaiban is jelentkezik a hatása. Az új európai bevándorlók által létrehozott üzletek,

viselkedésminták és nyelvjárások egyre több település és közösség arcukat határozzák meg.²⁰

Rárétégződve a korábbi bevándorló közösségekkel az évtizedek folyamán kialakított multikulturális berendezkedésre, az újkeletű migráció olyan új helyi együttélési viszonyokat teremt, melyeket a társadalomkutatók a szuperdiverzitás fogalmával ragadtak meg.²¹

5. ábra: EU-s és nem-EU bevándorlók számának alakulása az Egyesült Királyságban (1997–2016)

Forrás: saját szerkesztés az Office for National Statistics adatai alapján. Az adatok 16 éven felüliekre vonatkoznak. Hibahatárok megjelölve.

Ez az átalakulás összefüggésbe hozható az EU-s tagságról szóló 2016. évi népszavazás kimenetelével is. A migráció kérdése erőteljesen jelen volt a népszavazást megelőző társa-

20 BURRELL, K. (ed.): *Polish migration to the UK in the 'new' European Union: after 2004*. Farnham and Burlington, Ashgate, 2009.; MOREH C.: *Magyar bevándorlók az Egyesült Királyságban: demográfiai, földrajzi és szociológiai körkép*. Demográfia 57 (4) 2014. 309–343.

21 VERTOVEC, S.: *Super-diversity and its implications*. Ethnic and Racial Studies 30 (6). 2007. 1024–1054.

dalmi vitákban, ennek során az EU-s tagsággal járó szuverenitáskorlátozás az Unión belüli népességmozgások szabályozásának tekintetében kivetítődött a migrációs folyamatok egészére.²² A bevándorláspolitikai feletti nemzeti szuverenitás kérdése pedig az Európai Unióval jelenleg is zajló kilépési egyeztetések során központi szerepet játszik. Előreláthatólag ez fogja megszabni az Egyesült Királyság és az EU intézményei közötti kapcsolat jövőjét.

A kiválásról szóló döntés értelmében az Egyesült Királyság 2019 tavaszáig kilép az Európai Unióból és ezzel megszűnik az EU tagállamai és az Egyesült Királyság közötti szabad népességmozgás. A kibocsátó országok – köztük Magyarország – számára az a kérdés, miként befolyásolja ez a polgáraikat érintő jövőbeli migrációs folyamatokat. Az EU-polgársággal rendelkező közel hárommillió bevándorló számára az a kérdés, hogyan válaszoljanak majd a jogi státusukat érintő változásokra: menjenek vagy maradjanak?²³

A brit bevándorláspolitikai eljövendő modelljétől függetlenül a jelenleg öt évnél régebben ott élő EU-polgárok számára nyitva áll a lehetőség, hogy állandó tartózkodási bizonyítványért (ÁTB) folyamodjanak, illetve honosítással brit állampolgárrá váljanak.

Az elérhető statisztikai adatok azt mutatják, hogy az állandó tartózkodásért, illetve honosításért folyamodók száma már az elmúlt években folyamatosan növekedett, és ez igaz a valamivel újabb keletű magyar bevándorló-közösségre is.

Ugyanakkor, amint a 6. ábráról leolvasható, míg a 2011–2015 között ÁTB-t kérvényező magyar állampolgárok száma átlagosan nem haladta meg az éves 500 főt, addig 2016 folyamán 3035 magyar állampolgár folyamodott letelepedett bevándorló státust igazoló bizonyítványért. Ez nem csak az EU-tagságról szóló népszavazás következménye, hanem egy 2015-ös törvényváltozás hatása is valószínűsíthető. Eszerint a továbbiakban honosításért folyamodó EU-s állampolgároknak előzőleg meg kell szerezniük a korábban nem kötelező állandó tartózkodási bizonyítványt.

A 6. ábra a honosítási kérelmek időbeni alakulását is mutatja. Ezek száma mindeddig az éves 1000 fős szint alatt maradt, jóllehet 2013 óta a korábbi évekhez képest megkétszereződött a brit állampolgárságért folyamodók száma.

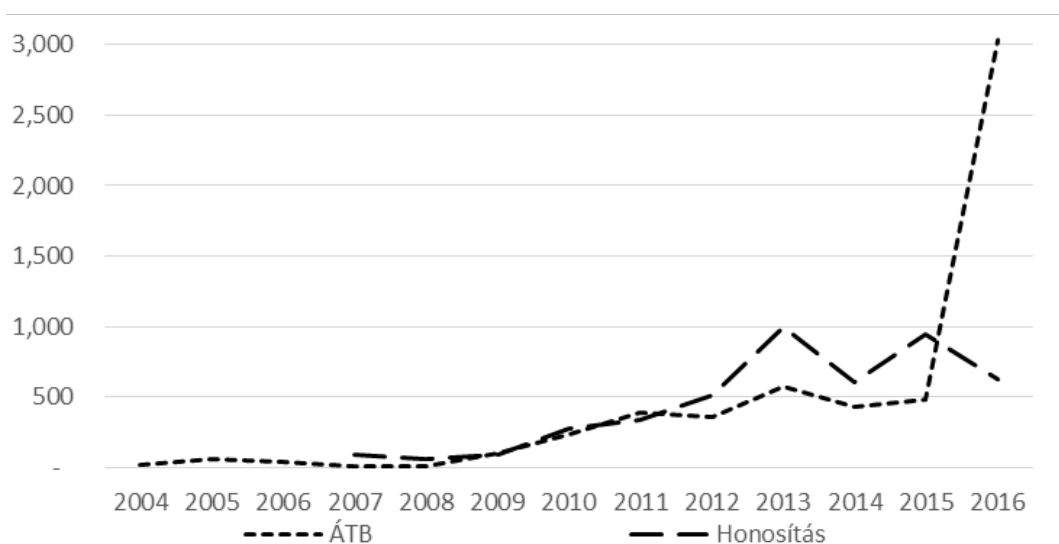
Érdemes megemlíteni a honosítással járó magas költségeket (a honosítási illeték 2015-ben 1000 font fölé emelkedett).

22 GLENCROSS, A.: *Why the UK Voted for Brexit: David Cameron's Great Miscalculation*. Palgrave Macmillan, London, 2016.

23 MOREH, C. – MCGHEE, D. – VLACHANTONI, A.: *Should I stay or should I go? Strategies of EU citizens living in the UK in the context of the EU referendum*. CPC Briefing Paper 35, ESRC Centre for Population Change, UK, 2016.

Ezek visszatartó hatással vannak az EU-s állampolgárok számára, hiszen számukra a brit állampolgárság megszerzése az országgyűlési választásokon való részvétel jogán túl mind- eddig kevés gyakorlati haszonnal járt.

6. ábra: A magyar állampolgárok által kérelmezett Állandó Tartózkodási Bizonyítványok (ÁTB) és brit honosítási kérelmek számának alakulása (2002–2016)

Forrás: saját szerkesztés a Home Office adatai alapján

A kérdés azonban az, miként viszonyulnak az Egyesült Királyságban élő magyar állampolgárok a letelepedés és honosítás kérdéséhez a jelenleg megváltozott körülmények között. Ennek óvatos megválaszolására egy a Southamptoni Egyetem által az EU-s népszavazást megelőző három hónapban folytatott online kérdőíves kutatás eredményeire hivatkozunk.

A kutatás több EU-s bevándorló csoportban folyt, a kérdőív kitért a válaszadók jövőbeli migrációs terveire ötéves időkeretben az EU-s népszavazás kimenetelétől függetlenül, és egy esetleges EU-ból való kilépést megszabó eredmény esetében.

Jóllehet a kutatás magyar mintája alacsony (N=127), a válaszadások összehasonlítása rávilágíthat a letelepedési folyamatok várható alakulására.

A 7. ábra a magyar, lengyel és román állampolgárságú résztvevők válaszait ábrázolja. Mint látható, a magyar válaszadók majdnem 70%-a tervezte, hogy középtávon ÁTB-ért vagy honosításért fog folyamodni, további 16% jelenlegi EU-s állampolgári státusuk alapján szeretne az Egyesült Királyságban maradni, és alig 14% akar Magyarországra visszatérni vagy harmadik országba továbbköltözni.

Az EK EU-ból való kilépése esetén inkább abban mutatkozik jelentősebb elmozdulás, hogy milyen módozatban biztosítanak a maradni akarók az állandó letelepedés jogi feltételeit.

Az Egyesült Királyság EU-s tagságának folytatása esetén a magyarok fele kérvényezne brit állampolgárságot az elkövetkezendő öt évben, egy EU-ból való kilépési esetén ez az arány 24%-ra csökkenne, ugyanakkor az ÁTB-t tervezők aránya 19%-ról 46%-ra emelkedne.

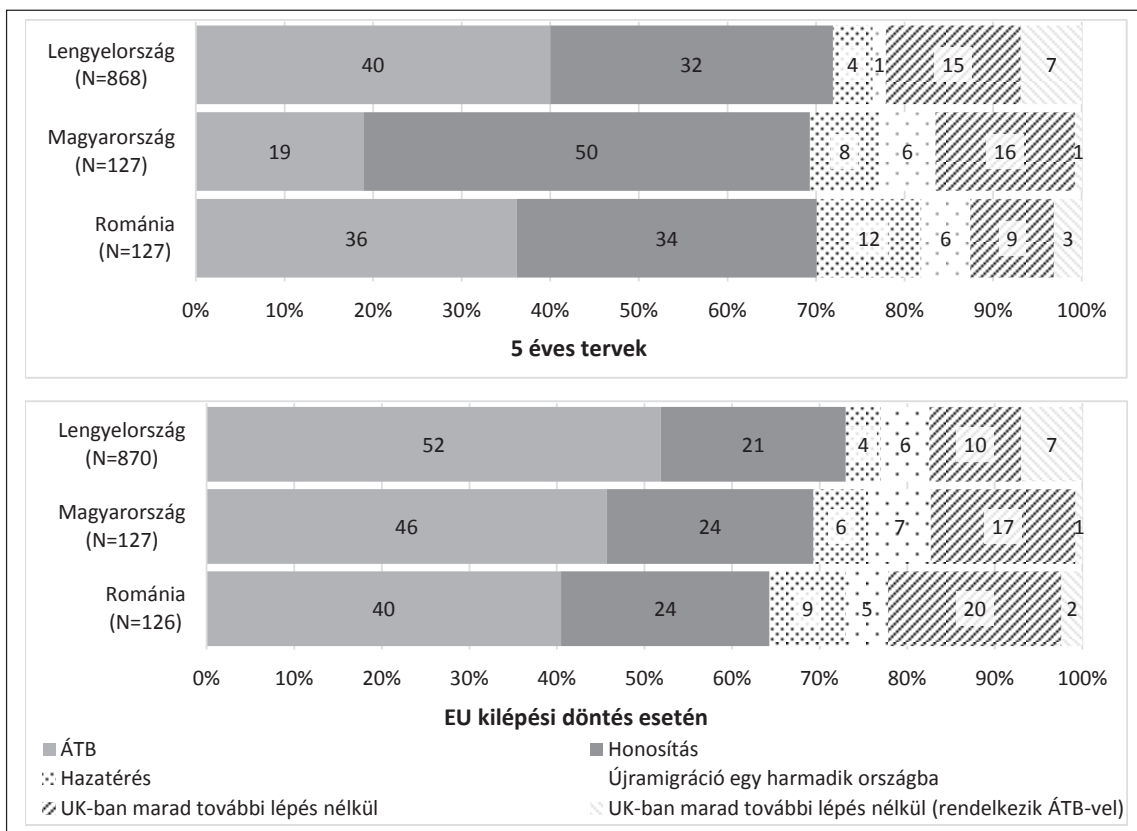
Hasonló elmozdulást figyelhetünk meg a lengyel és a román válaszadók körében is. Ezt a változást a honosítási jogosultság magyarázza. Azok a válaszadók, akik nem volnának jogosultak brit állampolgárságot kérni az EU-ból való kilépést követően, rövidtávon az ÁTB megszerzését tűzhetik ki célul.

Mint korábban említettük, a magyar bevándorlók a lengyeleknél átlagosan később érkeztek Nagy-Britanniába, a román migránsok többsége pedig 2014 előtt nehezen férhetett hozzá a társadalombiztosítási számhoz, amely szükséges az uniós jog szerinti munkavállalási célú törvényes tartózkodás bizonyításához.

Az elemzett mintából kitűnik, hogy a magyar válaszadók átlagosan 4 év és 3 hónapja éltek Nagy-Britanniában, a románok 3 év 9 hónapja, a lengyelek tartózkodási idejének átlaga pedig 7 év és 2 hónap volt.

A magyarok 59%-a, míg a lengyelek 18%-a és a románok 34%-a állította, hogy tudomása szerint egy éven belül nem volna jogosult a brit állampolgárság kérelmezésére.

7. ábra: Magyar, lengyel és román bevándorlók migrációs tervei

Forrás: Az adatok egy a Southamptoni Egyetem által lefolytatott kutatásból származnak.

Bővebb tájékoztatás a kutatási projektről és a publikált tanulmányokról itt elérhető: http://www.cpc.ac.uk/research_programme/?link=Understanding_the_drivers_and_consequences_of_population_changes.php

Ezzel az eredménnyel egybecsengenek egy további kérdőívkérdésre szolgáltatott válaszok. A kérdés a résztvevők általános, nem megszabott időkerethez vagy eseményhez köthető honosítási terveire kérdezett rá.

A magyarok 74%-a válaszolta, hogy szándékában áll brit állampolgárságot kérelmezni „valamikor a jövőben”.

Ha ezek a kismintás eredmények akár részben is tükrözik a tágabb magyar bevándorló-közösség letelepedési terveit, akkor valószínűsíthető, hogy a magyarok EU-s szabad mozgásának epizódja az Egyesült Királyság felé hosszútávon inkább a brit társadalom „szuperdiverzitásának” megőrzéséhez járul majd hozzá, semhogy a magyar társadalmat gazdagítaná nagy-britanniai munkatapasztalattal és társadalmi kapcsolatokkal rendelkező egyénekké és családokká.